

1-1
Kad / 13/6.
Szigorúan titkos!

Dr. Tóth Lajos

Simon György

Borbándi János Elvtársnak,
az MSZMP KB Közigazgatási és Adminisztratív
Osztályának vezetője

B u d a p e s t .

Kedves Borbándi Elvtárs!

Mellékelten megküldöm a szovjet katonai bíróságok által elítélt magyar állampolgárok ügyeinek további intézéséről szóló előterjesztésünket. Kérlek, szíveskedjél ezt koordinációs értekezlet elé terjeszteni.

Budapest, 1969. évi augusztus hó 22. napján.

Elvtársi üdvözlettel:

Markója Imre
Dr. Markója Imre/

Magyar Országos
Levélár

Szám: 00111/1969.

2 p. mel

Simon György

Dr. Tóth Lajos

E l ő t e r j e s z t é s

a szovjet katonai bíróságok által elítélt magyar
állampolgárok ügyeinek további intézéséről

I.

A Fehér Lajos elvtárs által jóváhagyott terv szerint 1963. őszén megkezdte működését a szovjet katonai bíróságok által elítélt magyar állampolgárok büntetés-törlési ügyeivel foglalkozó bizottság. A bizottság a Belügyminisztérium nyilvántartásában szereplő 2.008 személy ügyének hivatalból történő felülvizsgálatát befejezte.

A bizottság munkája mellett az Igazságügyminisztérium Katonai Főosztálya külön intézte azoknak a személyeknek ügyeit, akik elítélésük alaptalanságát állították. Az ilyen kérelmek a Szovjetunió illetékes bíróságaihoz kerültek.

Az ügyek felülvizsgálata során

- a Szovjetunió legfelsőbb bíróságai a nyilvántartásban szereplő személyek 15 %-a vonatkozásában a korábbi ítélet hatályon kívül helyezése mellett az eljárást megszüntették, tehát e személyeket rehabilitálták;
- a bizottsági eljárás során a bűnügyi nyilvántartásból törölték az említett személyek 29 %-át;
- az elítéltek 27 %-át a bizottság nem tartotta méltónak arra, hogy törlést kezdeményezzen;

- a bizottság a nyilvántartásban szereplő személyek 29 %-a esetében döntést nem hozhatott, mert a felülvizsgálatra került személy időközben meghalt, disszidált, vagy lakcíme ismeretlen.

II.

Amellett, hogy a bizottság a hivatalbóli felülvizsgálatot befejezte, maradtak további feladatai. A bünygyi nyilvántartásban még mindig több mint 1.000 személy szerepel, akiket szovjet katonai bíróságok ítéltek el. Ezek egyik felénél a törlésre - vagy az általuk elkövetett cselekmény sulyára, vagy a hazatérésük után tanusított nem megfelelő magatartásra figyelemmel - nem került sor, másik felénél döntés a felsorolt okoknál fogva nem született. Az idő mulására tekintettel az említettek közül egyesek magatartásában változás következhet be, mások külföldről hazatérhetnek, lakcímük ismertté válhat és ilyen esetekben, amennyiben kérelmet terjesztenek elő, ügyükkel a bizottságnak foglalkoznia kell.

Továbbra is lesz teendő azokkal a kérelmekkel, amelyekben az ítélet alaptalanságára hivatkoznak a kérelmezők, továbbá foglalkozni kell munkaviszony beszámítási és egyéb kérelmekkel is.

III.

Az eddig végzett munka tapasztalatai alapján a Belügyminiszter elvtárs egyetértésével a következő javaslatokat teszem:

1. A szovjet katonai bíróságok által elítélt személyek ügyeinek intézésével kapcsolatban keletkezett összes iratokat a Belügyminisztériumban helyezzük el tekintettel arra, hogy ezek nagyrészt szigoruan titkosan kezelt belügyí anyagokat tartalmaznak.

2. A bizottság a jövőben negyedévenként egyszer tartson ülést, és ekkor tárgyalja az időközben beérkezett kérelmeket.
3. Az ítélet törvényességi szempontból való felülvizsgálatára irányuló kérelmek intézése továbbra is maradjon az Igazságügyminisztérium Katonai Főosztályának feladatkörében.
4. Kapjon felhatalmazást a Munkaügyi Minisztérium a Szovjetunióban elítéltként töltött időnek a munkaviszonyba történő beszámítására

a/ a Szovjetunió legfelsőbb bíróságai által rehabilitált személyek esetében minden, egyébként szükséges feltétel hiányában is,

b/ a bűnügyi nyilvántartásból törölt személy esetében akkor, ha a bevonulását, hadifogságba esését, letartóztatását stb. közvetlenül megelőzően munkaviszonyban állt és a beszámítást a bizottság javasolja.

Ezzel a javaslattal a Munkaügyi Miniszter elvtárs is egyetért. A javaslatot indokolja, hogy a munkaviszony beszámítási kérdésekben nem alakult ki egységes gyakorlat, és ez sok nehézséget jelentett. Azoknál a személyeknél, akik hazatérésükkor korábbi munkahelyükre mentek vissza, a szovjet hatóságoktól történt átvételükkor a magyar belügyi hatóságok által kiállított hadifogoly igazolvány alapján a folyamatos munkaviszonyt elismerték. Időközben kialakult az a gyakorlat, hogy az illetékes szovjet bíróságok rehabilitációs igazolása alapján a munkaügyi, illetve társadalombiztosítási szervek ugyancsak beszámítják a Szovjetunióban eltöltött időt. A jelenlegi gyakorlat szerint csak a szovjet rehabilitációs okmány megléte esetén történhet munkaviszony beszámítás. A javaslat elfogadása esetén jelentősen csökkenthető lenne a Szovjetunió bíróságainak felülvizsgálati eljárása, tekintettel arra, hogy megfelelő érdem esetén a hátrányos jogkövetkezmények

*szovjet, objektív
feltételek elő-
írni.*

alóli mentesülés minden szempontból megoldható lenne Magyarországon. Ez azért is megnyugtató, mert a kérelmező magatartására vonatkozó adatok az itthoni elbírálásnál nagyobb súlyal szerepelnek, mint a Szovjetunió bíróságainak eljárásában.

- oOo -

*Legfőbb Ügyész elvtárs
Jogi osztály
Bűnügyi osztály
Külső osztály*

A Legfőbb Ügyész elvtárs az előterjesztés kapcsán közölte, hogy annak célkitűzéseivel egyetért, de a megoldással nem. A megoldást illetően a következő észrevételt tette: "Bizottsági működés nélkül a belügyminiszter adjon utasítást a bűnügyi nyilvántartó szervnek a szovjet katonai bíróságok által hozott ítéletek törlésére vonatkozóan. 25 évvel a háboru befejezése után ez látszik politikailag is helyénvalónak. A beszámítási kérelmeket a Munkügyi Minisztérium, illetve a SZOT törvényes hatáskörében kell elintézni." - A levélben egyben azt is közölte, hogy részletesebb indokait majd az értekezleten fejti ki.

Budapest, 1969. évi augusztus hó 22. napján.

dr. Markója Imre sk.

Magyar Országos
Levéltár

Szám: 00111/1969.

Szigorúan titkos!

Had
Simon György

13/6.

E l ő t e r j e s z t é s

a szovjet katonai bíróságok által elítélt magyar állampolgárok ügyeinek további intézéséről

I.

A Fehér Lajos elvtárs által jóváhagyott terv szerint 1963. őszén megkezdte működését a szovjet katonai bíróságok által elítélt magyar állampolgárok büntetés-törlési ügyeivel foglalkozó bizottság. A bizottság a Belügyminisztérium nyilvántartásában szereplő 2.008 személy ügyének hivatalból történő felülvizsgálatát befejezte.

A bizottság munkája mellett az Igazságügyminisztérium Katonai Főosztálya külön intézte azoknak a személyeknek ügyeit, akik elítélésük alaptalanságát állították. Az ilyen kérelmek a Szovjetunió illetékes bíróságaihoz kerültek.

Az ügyek felülvizsgálata során

- a Szovjetunió legfelsőbb bíróságai a nyilvántartásban szereplő személyek 15%-a vonatkozásában a korábbi ítélet hatályon kívül helyezése mellett az eljárást megszüntették, tehát e személyeket rehabilitálták;
- a bizottsági eljárás során a bűnügyi nyilvántartásból törölték az említett személyek 29%-át;
- az elítéltek 27%-át a bizottság nem tartotta méltónak arra, hogy törlést kezdeményezzen;

- a bizottság a nyilvántartásban szereplő személyek 29%-a esetében döntést nem hozhatott, mert a felülvizsgálatra került személy időközben meghalt, disszidált, vagy lakcíme ismeretlen.

II.

Amellett, hogy a bizottság a hivatalbóli felülvizsgálatot befejezte, maradtak további feladatai. A bűnügyi nyilvántartásban még mindig több mint 1.000 személy szerepel, akiket szovjet katonai bíróságok ítéltek el. Ezek egyik felénél a törlésre - vagy az általuk elkövetett cselekmény súlyára, vagy a hazatérésük után tanusított nem megfelelő magatartásra figyelemmel - nem került sor, másik felénél döntés a felsorolt okoknál fogva nem született. Az idő múlására tekintettel az említettek közül egyesek magatartásában változás következhet be, mások külföldről hazatérhetnek, lakcímük ismertté válhat és ilyen esetekben, amennyiben kérelmet terjesztenek elő, ügyükkel a bizottságnak foglalkoznia kell.

Továbbra is lesz teendő azokkal a kérelmekkel, amelyekben az ítélet alaptalanságára hivatkoznak a kérelmezők, továbbá foglalkozni kell munkaviszony beszámítási és egyéb kérelmekkel is.

III.

Az eddig végzett munka tapasztalatai alapján a Belügyminiszter elvtárs egyetértésével a következő javaslatokat teszem:

1. A szovjet katonai bíróságok által elítélt személyek ügyeinek intézésével kapcsolatban keletkezett összes iratokat a Belügyminisztériumban helyezük el tekin-

tettel arra, hogy ezek nagyrészt szigorúan titkosan kezelt belügyi anyagokat tartalmaznak.

2. A bizottság a jövőben negyedévenként egyszer tartson ülést, és ekkor tárgyalja az időközben beérkezett kérelmeket.
3. Az ítélet törvényességi szempontból való felülvizsgálatára irányuló kérelmek intézése továbbra is maradjon az Igazságügyminisztérium Katonai Főosztályának feladatkörében.
4. Kapjon felhatalmazást a Munkaügyi Minisztérium a Szovjetunióban elítéltként töltött időnek a munkaviszonyba történő beszámítására
  - a/ a Szovjetunió legfelsőbb bíróságai által rehabilitált személyek esetében minden, egyébként szükséges feltétel hiányában is,
  - b/ a bűnügyi nyilvántartásból törölt személy esetében akkor, ha a bevonulását, hadifogságba esését, letartóztatását stb. közvetlenül megelőzően munkaviszonyban állt és a beszámítást a bizottság javasolja.

Ezzel a javaslattal a Munkaügyi Miniszter elvtárs is egyetért. A javaslatot indokolja, hogy a munkaviszony beszámítási kérdésekben nem alakult ki egységes gyakorlat, és ez sok nehézséget jelentett. Azoknál a személyeknél, akik hazatérésükkor korábbi munkahelyükre mentek vissza, a szovjet hatóságoktól történt átvételükkor a magyar belügyi hatóságok által kiállított hadifogoly igazolvány alapján a folyamatos munkaviszonyt elismerték. Időközben kialakult az a gyakorlat, hogy

az illetékes szovjet bíróságok rehabilitációs igazolása alapján a munkaügyi, illetve társadalombiztosítási szervek ugyancsak beszámítják a Szovjetúnióban eltöltött időt. A jelenlegi gyakorlat szerint csak a szovjet rehabilitációs okmány megléte esetén történhet munkaviszony beszámítás. A javaslat elfogadása esetén jelentősen csökkenthető lenne a Szovjetúnió bíróságainak felülvizsgálati eljárása, tekintettel arra, hogy megfelelő érdem esetén a hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesülés minden szempontból megoldható lenne Magyarországon. Ez azért is megnyugtató, mert a kérelmező magatartására vonatkozó adatok az itthoni elbírálásnál nagyobb súllyal szerepelnek, mint a Szovjetúnió bíróságainak eljárásában.

-oOo-

A Legfőbb Ügyész elvtárs az előterjesztés kapcsán közölte, hogy annak célkitűzésével egyetért, de a megoldással nem. A megoldást illetően a következő észrevételt tette: "Bizottsági működés nélkül a belügyminiszter adjon utasítást a bűnügyi nyilvántartó szervnek a szovjet katonai bíróságok által hozott ítéletek törlésére vonatkozóan. 25 évvel a háború befejezése után ez látszik politikailag is helyénvalónak. A beszámítási kérelmeket a Munkaügyi Minisztérium, illetve a SZOT törvényes hatáskörében kell elintézni." - A levélben egyben azt is közölte, hogy részletesebb indokait majd az értekezleten fejti ki.

Budapest, 1969. évi augusztus hó 22. napján.

Magyar Országos
Levélár

Markója Imre/

106